

Eksegesens maskinmester skruer op for bibeskæftigelsen

Afsked med lektor, ph.d. Gitte Buch-Hansen

Af lektor og prodekan for uddannelse Marlene Ringgaard Lorensen

Gitte Buch-Hansen fratræder sin stilling som lektor i Nytestamentlig eksegeese til februar 2025. Hendes dedikerede indsats for forskning og formidling af bibelsk eksegeese og nytestamentlig teologi har sat sit tydelige spor, og mange cand.theol.'er fortæller med begejstring, at de er dybt formede af og taknemmelige for den undervisning og vejledning, de har modtaget af Gitte.

Fra maskinmester til lektor

Gitte Buch-Hansen har været tilknyttet Det Teologiske Fakultet siden midten af 1990'erne. Først som studerende, hvor hun fik guldmedalje for specialet "En kritisk stillingtagen til forskningen i Romerbrevets kap. 9-11 siden Kümmels Forschungsbericht fra 1977". Siden som ph.d.-stipendiat tilknyttet det kollektive forskningsprojekt, *Philosophy at the Roots of Christianity*, hvor hun i 2006 forsvarede sin afhandling *It Is the Spirit That Makes Alive. A Stoic Understanding of Pneuma in John's Gospel*.

Derefter var hun postdoc ved forskningsprojektet *Centre for the Study of*

Naturalism and Christian Semantics, hvor hun bidrog med projektet: "Negotiating the Divine/Human Borderline. The Early Reception of the Fourth Gospel". Gitte var i 2009-2011 ansat som lektor ved Oslo Universitet, og siden 2012 som professor med særlige opgaver og senere lektor på Afdeling for Bibelsk Eksegeese her på fakultetet.

Forud for de teologiske studier blev Gitte uddannet i handelsflåden, og hun har sejlet som maskinmester på verdenshavene i en årrække. Denne ballast har givetvis bidraget til hendes særlige blik på teologien og ikke mindst verden foran de bibelske tekster.

Verden foran teksten

Gitte Buch-Hansens forskning har fra begyndelsen omhandlet Paulus, Johannes-evangeliet og antik filosofi. Samtidig har hun spillet en central rolle i det paradigmeskifte, som har præget den nytestamentlige eksegeese gennem de senere år.

Indtil 1960'erne bestod den metodiske tilgang til Bibelen fortrinsvis af historisk-kritiske undersøgelser af verden

bag teksten og dens forfattere, der siden blev suppleret af narrative tilgange med fokus på den litterære verden i teksten. Den seneste vending har derimod været i retning af verden *foran* teksten, dvs. tekstens fortolkningshistorie og faktiske læsers forståelse af og reaktion på de bibelske tekster.

Disse vendinger har også karakteriseret faget Praktisk Teologi, hvilket har skabt grobund for tværfagligt samarbejde – ikke blot mellem eksegeter og homiletikere – men også mellem teologer, sociologer og antropologer, som i fællesskab har gjort brug af kvalitative studier såsom deltagerobservation og interviews for at undersøge religiøse praksis- og kommunikationsformer.

Gittes interesse for verden *foran* teksterne har været katalysator for en række forskningsprojekter, formidling og samarbejde med kolleger og studerende. Under hendes kyndige vejledning vovede daværende specialestuderende Sigrid la Cour Sonne sig ud i en undersøgelse af, hvordan nigerianske sexarbejdere på Vesterbro i København gør brug af Bibelen i forsøg på at holde håbet oppe og insistere på personlig integritet i en yderst sårbar og udsat tilværelse.

En anden specialestuderende, Marija Krogh Iversen, udarbejdede derimod et speciale, som byggede på samtaler mellem kvinder, som forholder sig til de bibelske skrifter i spørgsmålet om ufrivillig barnløshed og skam. Undersøgelser som disse har bidraget til at tydeliggøre, hvordan inddragelse af og kendskab til anderledes livserfaringer kan afføde alternative fortolkninger af beretninger og plots i de bibelske tekster, som traditionelle teologiske læsninger ofte har overset.

Den empiriske vending mod verden foran teksten var desuden medvirkende til, at Gitte og jeg selv i 2014 etablerede et fælles forskningsprojekt med titlen: “Consumed Identities. The Eucharist and the Negotiation of National Identity in the Evangelical Lutheran Church in Denmark”. Her foretog vi bl.a. deltagerobservation i Apostelkirken på Vesterbro af ritualiserede måltidsfællesskaber blandt flygtninge, primært konvertitter af mellemstlig oprindelse.

Flere af vores interviewpersoner beskrev – til vores overraskelse – hvordan det at lytte til prædikener og deltage i studiekredse om de bibelske tekster spillede en afgørende rolle for deres evne til at fastholde håb i en hverdag præget af flugt og udsathed. Samtidig berettede de om, hvordan teologi og bibelfortællingerne hjalp dem med at forholde sig konstruktivt til de kulturelle, sociale og etniske forskelligheder og konflikter, de oplevede i forhold til andre flygtninge og herboende i kirken og i det danske samfund. Vores projekt var led i det internationale, tværfaglige forskningsprojekt *Reclaiming Democracy: Ritual as Cultural Resource* (2013-17), tilknyttet Oslo Universitet.

Blinde vinkler og tæske-tekster

Gitte Buch-Hansen har været meget engageret i undervisningen på bachelor- og kandidatniveau, hvor hun i en årrække har været leder af den nytestamentlige faggruppe. Udover at nytænke og udvikle de obligatoriske nytestamentlige kurser har hun udarbejdet en række populære valgfagskurser, som har tiltrukket studerende fra andre fakulteter såvel som Åbent Universitetsstuderende, som har

blandet sig med ordinære teologistuderende.

Et af disse kurser, som jeg havde fornøjelsen af at planlægge og undervise sammen med Gitte, havde titlen “Når Bibelen gør ondt. Eksegetiske og praktisk teologiske perspektiver på køn, krop, race og seksualitet i de bibelske tekster”. Kurset tog udgangspunkt i de vinkler, som nyere fortolkningsmuligheder har åbnet for i kraft af kønshermeneutiske studier, Disability Studies og Race Studies.

Nogle af de spørgsmål, som disse teoridannelser rejser, er: Hvilke typer kroppe indgår i de bibelske beretninger om gud-billedlighed – og hvad betyder de mange helbredelsesberetninger og metaforer om blinde og døve for forståelsen af, at alle mennesker er skabt i Guds billede? Hvilken rolle spiller racisme i Bibelen, og hvordan kan vi forholde os til de såkaldte tæske-tekster (*clobber passages*), hvor homoseksualitet betegnes entydigt negativt (fx Rom 1,26-27)?

Centralt for dette undervisningsforløb er den indsigt, at opmærksomhed på disse grupper *ikke* blot handler om forståelse og medlidenhed i forhold til den undertrykkelse, de har været udsat for – bl.a på grund af en bibelsk virkningshistorie. Inddragelsen af disse marginaliserede grupper har snarere medført en opdagelse af deres unikke bidrag som alternative fortolkere og formidlere af en nytestamentlig værdiomvending – netop i kraft af andre kropslige erfaringer af samfundet og verden end flertallets.

Gittes engagerede forskning i verden foran teksten har også givet sig udslag i hendes ledelse af *Center for Studiet af Bibelens Brug*, hvor hun har iværksat

undersøgelser af og afholdt seminarer om historisk og nutidig fortolkning og iscenesættelser af de bibelske tekster i kunst og kultur. Det gælder navnlig interessen for film med en forkærlighed for Pier Paolo Pasolini og Lars von Trier. Hendes sidste undervisningsforløb om Matthæusevangeliet sluttede – ikke overraskende – med en fremvisning af Pasolinis *Matthæus*-filmatisering.

Selv har hun også ageret formidler af kunst og kultur, for eksempel i kraft af sit mangfoldige bidrag til *Kunstgrebet* i Kristeligt Dagblad, hvor teologer og præster gør brug af billedkunst, litteratur, musik og poesi i deres fortolkning af de bibelske tekster og som homiletisk inspiration.

Ved siden af sit store virke som forsker, underviser, vejleder og formidler har Gitte gennem årene desuden beklædt poster i det akademiske råd på Det Teologiske Fakultet og siden 2018 som bestyrelsesmedlem af Det Danske Bibelselskab.

Prædikener til tiden

Siden 2021 har Gitte Buch-Hansen ved siden af sin stilling som lektor virket som ‘ulønnet hjælpepræst’ ved Kastelskirken på Østerbro i København. Embedet som hjælpepræst eller ‘kaldskapellan’ – som det blev kaldt i forbindelse med indførelsen ved Danske Lov i 1683 – muliggør, at universitetsansatte teologer kan formidle deres forskningsbaserede viden på en måde, så den bliver stillet til rådighed for det bredere samfund.

I kølvandet på Gittes virke som hjælpepræst udkommer bogen *Køn, klima, krig og Kristus. Prædikener til tiden* (Eksistensen), som netop viser samspillet mellem hendes eksegetiske forskning og homiletiske formidling. Som noget

helt nyt i forhold til traditionelle prædikensamlinger indledes bogen med Gittes egne betragtninger over den tid, hun prædiker ind i, og hvilke former for teologiske overvejelser, vores tid lige nu kalder på.

Prædikenerne viser, hvordan Gittes homiletiske fortolkning og formidling udtrykker, bygger på og genfortolker klassiske teologiske positioner som eksempelvis Søren Kierkegaard og Karl Barth. Kierkegaards tænkning skinner således igennem i kraft af prædikensamlingens fremhævelse af kærlighedens frugter, som han beskriver det i *Kjerlighedens Gerninger*.

Karl Barth spiller ligeledes en central rolle, for eksempel når hun i prædikenen "Sårmærkerne i Guds hænder. Hvem bærer korset i dag?" lader sig inspirere af en af de prædikener, som han holdt for de indsatte i Basel Fængsel. Gittes egen fortolkning og brug af Barth fremviser derigennem, hvordan en position, som til tider er blevet misrepræsenteret som en verdensfjern, åbenbaringspositivistisk teologi, bærer et stærkt befrielsesteologisk potentiale, som ligeså vel kan tale til indsatte i fængslet i Basel i 1960'erne som til københavnske kirkegængere i 2020'erne.

Bibeskæftigelsen

Sidst men ikke mindst har Gitte Buch-Hansen i samarbejde med en gruppe studerende passet de to bistader, der står på Søndre Campus. Flere studerende har lært kunsten at klargøre bitavler, fodre med sukkervand og slynge honning. Ud over at studerende og ansatte har nydt godt af den honning og dyrebare mjød, som bilauguet har frembragt, har Gittes bibeskæftigelse sat sit præg på undervisning og forelæsninger. Hun har ved flere lejligheder påpeget honningens centrale rolle i Bibelen og kirkens liv, bl.a. som et symbol på Guds ord.

Rygtet lyder, at Gitte vil komme til at opdyrke denne bi-beskæftigelse, når hun til februar fratræder som lektor.

På vegne af studerende og kolleger på Det Teologiske Fakultet vil jeg ønske hende al godt med dette arbejde og sige hende en stor tak for al den forskning, undervisning og inspiration, som hun har beriget os andre med til fortsatte studier.

Gitte Buch-Hansens fratrædelse markeres med seminaret "Den kritiske eksegesi på prædikestolen". Det sker i Kierkegaard-auditoriet fredag den 7. februar kl. 13.15-16.30. Alle er velkomne!

Fredag den 7. februar 2025 kl. 13.15-16.30

Den kritiske eksegesi på prædikestolen
Seminar om forholdet mellem nyere eksegesi og homiletik i anledning af
lektor i Det Nye Testamente, Gitte Buch-Hansens fratrædelse

Sted: Kierkegaard auditoriet, Karen Blixens Plads 16, 2300 København S.
Arr.: Det Teologiske Fakultet